

דף שבועי

בס"ד

פרשות תזריע-מצורע, תשפ"א, מספר 1414

יום בשורה

ישי אביעזר

שני הסוגים האלה יכולים להציע פתרון לשאלה גדולה ומפורסמת, שמובאת כאן בלשונו של המהרש"א²: "לכולי עלמא ניתנה תורה ביום חמישים ואחד מן הספירה. למה קבע השם יתברך חג השבועות לדורות ביום חמישים מן הספירה?". דבריו נשענים על הגמרא³ המביאה את מחלוקתם של רבי יוסי וחכמים בשאלה מתי ניתנה תורה לישראל. הכול מסכימים שהתורה ניתנה ביום החמישים ושניים ליציאת מצרים שהיה בשבת, אך חולקים בעניין התאריך, ובמעמדו של חודש אייר. לשיטת חכמים היה חודש אייר מעובר, והתורה ניתנה בשישי בסיון. לשיטת רבי יוסי, היה אייר חסר, והתורה ניתנה בשביעי בסיון, אחר שהוסיף משה יום אחד מדעתו.

דברי המהרש"א על היום החמישים ואחד, נסמכים על התחלת ספירת העומר ממחרת השבת, אך מיום יציאת מצרים נספרים חמישים ושניים ימים למתן תורה. אשר על כן, מדוע עיגלה התורה את תאריך חג השבועות וקבעה אותו ליום החמישים? הוא המהרש"א מותיב לה והוא מפרק לה:

והכוונה בזה, לפי שלא היו ישראל אז ראויים לחוכמת התורה, עד שיטהרו ויקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם... ועל כן היתה הטהרה במספר שבעה שבועות ויום החמישים, שהם מספרים קדושים, כענין שבת, שמיטים ויובלות. ולפי שביום החמישים נגמרה הטהרה, שזכינו אחר כך ביום חמישים ואחד לקבל התורה, קבע השם יתברך אותו יום חמישים לחג שבועות.

למדנו מדבריו, שביום החמישים נגמרה הטהרה, וביום החמישים ואחד ניתנה התורה. אלא שסוד רזי בדבריו מגדיר את העניין בשתי מילים: "המספרים הקדושים". הוא מלמד ששבת, שמיטה ויובל, הם זמנים ועניינים של קדושה, שהביטוי הנומרוולוגי שלהם הולם. שבע שבתות תמימות של שבע פעמים שבע, והיום החמישים, שהם שבע ושמונה, הם מספרים

פרשות "תזריע" ו"מצורע" מתמקדות בעניינים של טומאה וטהרה ממנה. ניתן להבחין בעליל שטומאות יולדת, מצורע, זב וזבה, הנידונות בפרשות אלו, סובבות סביב המספר שבע, ונטהרות במספר שמונה¹. המספרים האלה באים בתורה בקביעה החלטית ללא נימוק או פרשנות, אך נקשרים למספרים זהים בעניינים אחרים: שבעת ימי בראשית; שבעת ימי סוכות ושמיני עצרת; שבע שבתות תמימות והיום החמישים; שבעת ימי המילואים והיום השמיני; שמיטה בשנה השביעית; חמישים שנות יובל, שהם שבע פעמים שבע, והשנה השמינית היא שנת החמישים.

אפשר לחלק את ענייני השבע והשמונה בתורה לשני סוגים: טומאה לעומת טהרה, כאמור כאן ובעוד מקומות, ועלייה מקדושה של שבע, לקדושה גבוהה יותר של שמונה. אם שבעה ימים של יולדת, או שבעת ימי מצורע ושבעת ימי הספירה של זב וזבה שייכים לחלק הראשון של טומאה וטהרה, הרי ששבעת ימי המילואים לפני הקמת המשכן והשראת השכינה בו ביום השמיני, או שבע שבתות תמימות והיום החמישים, כמו שבע שמיטות והשנה השמינית שנת החמישים, שייכים לחלק השני של עילוי קדושה אחר קדושה.

* ישי אביעזר לומד ומלמד תורה בקריית שמואל בחיפה, ועוסק במתודיקה של המקרא והתלמוד. מחבר הספר "שלהבתיה" על בראשית-שמות, העומד לראות אור בקרוב בהוצאת 'ספריית חוה'.

1 "וְטִמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כִּימֵי נִדַת דָּוְתָה תִּטְמָא" (וי' יב:ב); "וּבְיֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בֶּשֶׂר עֶרְלָתוֹ" (שם:ג); "וְטִמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כְּנִדְתָּהּ" (שם:ה) (פעמיים שבע); "וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַגֵּגַע שְׁבַעַת יָמִים" (וי' יג:ד); "וְרָאָהּ הַכֹּהֵן בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי... וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים שְׁנִית" (שם:ה); "וְהִזָּה עַל הַמִּטָּה מִן הַצָּרְעַת שְׁבַע פְּעָמִים" (וי' יד:ז); "וְהִזָּה בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרָו" (שם:ט); "וּבְיֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי כִבְשִׁים תְּמִימִים" (שם:י); "וְהִזָּה מִן הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שְׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה'" (שם:טז); "וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזֹּבָו וְסָפַר לוֹ שְׁבַעַת יָמִים לְטִהְרָתוֹ" (וי' טו:יג); "וּבְיֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח לוֹ שְׁתֵּי תְרִים" (שם:יד); "וְאִם טִהְרָה מִזֹּבָה וְסָפַרָה לָּהּ שְׁבַעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהַר" (שם:כח); "וּבְיֹם הַשְּׁמִינִי תִקַּח לָּהּ שְׁתֵּי תְרִים" (שם:כט).

2 חידושי אגדות מסכת עבודה זרה ג, א (ד"ה "יום השישי").
3 בבלי שבת פז.

חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה".⁵

שחרור הוא גופני, וחירות היא רוחנית. השחרור היה ממצרים, אך החירות הייתה במתן תורה. שחרור ממאסר אינו הופך לחירות. רק חירות של תורה יכולה להפוך אנשים לבני חורין. דבריו של משה "היום הזה נהיית לְעַם לַה' אֶ-לֹהֶיךָ" (דב' כז:ט) לא נאמרו בהר סיני. "אֵת ה' הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ לֹא-לֵהִימ... וְה' הָאֱמַרְךָ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לּוֹ לְעַם סֻגְלָה" (שם יז:יח) נאמר רק לפני מות משה. דבר ה' בהר סיני: "וְהִיִּיתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים" (שם יט:ה) המתין עד הכניסה לארץ. שבטים שמשחררים ממצרים ויוצאים לחירות במתן תורה, יכולים להיות "עם" רק כשהם מגיעים לארצם. רק חירות של תורה יכולה להפוך לעצמאות לאומית בארץ ישראל.

"הנה ה' עשה אַרְבּוֹת בְּשָׁמַיִם הִיָּהֵה הַדָּבָר הַזֶּה" (מל"ב ז:ב) – תמיהתו הלא מאמינה של השליש בשער שומרון (בהפטר) קמה ונהייתה, כפי שקמו לעינינו, בפליאה בלתי הגיונית, עצמות יבשות של כבשני אירופה הארוכה, לחיים של חיל גדול מאוד מאוד. רק רוח מלמעלה שנופחה בהרוגים האלה והביאה אותם לארצם,⁶ הקימה להם את מדינתם ונתנה להם עצמאות מדינית. יום בשורה הוא ואנחנו מחכים?

לידה לאומית כמוה כלידה פרטית בפרשה. זו בטומאה וטהרה וזו בטומאה וטהרה; זו בשבעה ימים וזו בשבעה שבועות; זה בשמיני ימול וזה בשמיני יראה על הר סיני. "מי שמע כזאת מי ראה כאלה היוחל אָרְץ בַּיּוֹם אֶחָד אִם יוֹלֵד גּוֹי פְּעַם אֶחָת כִּי תִלָּה גַם יִלְדָה צִיּוֹן אֵת בְּנֵיהָ" (יש' סו:ח). אין זאת כי יום בשורה הוא: "שירו לה' שיר חדש שירו לה' כָּל הָאָרֶץ" (תה' צו:א).

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת: <http://www1.biu.ac.il/parasha2> כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע בדוא"ל.

f הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן
יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון עורכת לשון: רחל הכהן שיף

5 משנה אבות ו, ב. על פי זה אפשר לראות במלחמת השחרור בתש"ח את השלב הראשון של השחרור משעבוד מלכויות בדורנו, כביציאת מצרים. אך מעמד הר המוריה של מלחמת ששת הימים בשחרור הר הבית משוביו, הוא כחירות של הר סיני בדברי ריב"ל.

6 יח' לו.

קדושים שהולמים את עניין מתן תורה. משכך, הכניסה התורה את הזמן שבין השחרור ממצרים לחירות של מתן תורה, למסגרת של שבע ושמונה.

אם פירושו זה מבליט את המספרים שבע ושמונה במובן השני של עליה מקדושה לקדושה, הרי שיש גם להוסיף על דבריו את המובן הראשון של המספרים, בעניין הטומאה והטהרה. אם שהות ישראל במצרים עניינה טומאת מצרים, כדבריו, הרי שהיציאה ממנה היא טהרה מטומאה. כדי להיטהר מטומאה מפרטות שתי הפרשות, תז"מ, עניין אחד: שבע של טומאה ושמונה של טהרה. טומאת יולדת, מצורע, זב וזבה, נטהרות במספר שמונה. שבעה ימים והיום השמיני, שבעת ימי הסגר, שבעה ימי ספירה, וביום השמיני טהרה על ידי קורבן, או דרגה חדשה כמו ברית מילה ביום השמיני, או טהרה ביום השמיני כזבה ונידה.⁴

משכך נוכל להבין את עניינה של ספירת העומר בציווי התורה. כשם שטומאה באה במספר שבע כמתואר בפרשות אלו, כך באה הטהרה במספר שמונה. וכשם שזב וזבה צריכים לספור שבעה, כך צריכים ישראל העולים מטומאת מצרים, לספור שבע שבתות ולהיטהר בשמיני של יום החמישי. נמצאנו למדים ששני העניינים של שבע ושמונה באים לפנינו בספירת העומר: מחד טהרה מטומאה, ומאידך עליה אחר עליה כדברי המהרש"א. ספירה כטהרה מטומאה, וספירה כעלייה מדרגה לדרגה.

השתא דאתינו להכי (שהגענו לכך), נוכל להוסיף, שבשנה זו גלגלה לנו ההשגחה לקרוא את שתי הפרשות האלה ביום החמישי באייר, הוא יום הכרזת עצמאותנו. "יום בְּשָׂרָה הוא וְאֶנְחָנוּ מְחֻשִּׁים?" שואלים ארבעת המצורעים בהפטרת הפרשה (מל"ב ז:ט). המצורעים שם נשאו את בשורת הניצחון על מחנה ארם, ואנחנו נושאים את בשורת הניצחון של מלחמת השחרור, שהקימה לנו מדינה בחדשי שמיים. השחרור ממצרים היה רק השלב הראשון, אך שלב החירות הוא המסיים את השחרור. כך מבין רבי יהושע בן לוי את הכתוב: "וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֶ-לֹהִים הַמָּה וְהַמְּכַתֵּב מִכְּתַב אֶ-לֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל הַלַּחַת" (שם' לב:טז), ודורש: "אל תקרא

4 התורה מבדילה בין נידה לזבה, על אף שלשתיהן היא קוראת זבה: "וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָה שְׁבַעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדְתָּה" (וי' טו:ט). לעומתה "וְאִשָּׁה כִּי יִזּוּב זֹבַב דָּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת נִדְתָּה... וְסִפְרָה לָּהּ שְׁבַעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהַר" (שם:כה, כח). הראשונה אינה סופרת שבעה ימים נקיים, וטהרתה תלויה בטבילת שמיני אחרי שבעה ימים טמאים, כשפסקה מלראות. השנייה, לעומתה, צריכה לספור שבעה נקיים אחרי שפסקה לראות דם, ולטבול בשמיני. מדין דרבנן, וכך נפסק להלכה, קבלו בנות ישראל על עצמן את חומרתו של ר' זירא, שאפילו רואות טיפת דם כחרדל סופרות שבעה נקיים כזבה (בבלי נידה סו ע"א).